

ζουσα ἐν ταύτῳ τὴν πλήρη ἐνημέρωσιν εἰς θέματα ἀρχαιολογικά, μυθολογικά, ἱστορικῆς γεωγραφίας, ἐπιστημονικῶν καὶ τεχνικῶν ὄρων. Μαρτυρεῖ ἐπιστημονικὴν ἀκρίβειαν καὶ ἀπέραντον εὐρύτητα γνώσεων, ἀνταποκρινομένην εἰς τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀρχαίου ποιητοῦ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΖΑΓΑΝΙΑΡΗΣ

* * *

ANTONIO CARLINI καὶ ἄλλοι, **Papiri Letterari Greci**. Πίζα 1978, σελ. 304.

Ὁ τόμος περιέχει 38 ἑλληνικά κείμενα φιλολογικοῦ καὶ ἡμιφιλολογικοῦ περιεχομένου, ποὺ διεσώθησαν εἰς παπύρινα σπαράγματα καὶ διαφυλάσσονται εἰς εὐρωπαϊκὰς βιβλιοθήκας ἢ στὸ ἑλληνο-ρωμαϊκὸν Μουσεῖον τῆς Ἀλεξανδρείας. Τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τὰ παπυρικά ἀποσπάσματα ἔχουν ἤδη ἐκδοθῆ εἰς συλλογὰς, τῶν ὁποίων ἡ ἔκδοσις εἶναι ἐξαντλημένη, ἢ εἰς περιοδικὰ σπάνια, ποὺ δὲν εὐρίσκονται εὐκόλα. Τὸ γεγονός αὐτὸ εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς λόγους ποὺ ἠνάγκασε τοὺς μελετητὰς νὰ τὰ συμπεριλάβουν στῆ συλλογὴ τους. Ὁ ἀναγνώστης ὡστόσο τοῦ βιβλίου αὐτοῦ θ' ἀναγνωρίσῃ ἀμέσως τὴν βελτίωσιν ποὺ ἔχουν τὰ παπυρικά αὐτὰ κείμενα τόσο ἀπὸ ἀποψιν ἀναγνώσεως ὅσο καὶ ἀπὸ ἀποψιν σχολιασμοῦ. Ἀκόμη μερικοὶ πάπυροι, καὶ κυρίως οἱ ὑπ' ἀριθ. 16 καὶ 35, ἔχουν ἐν μέρει ἀλλάξει μορφήν χάρις εἰς νέας ἀλλ' εὐτυχεῖς ἀνακαλύψεις συμπληρωματικῶν κομματιῶν, ποὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνασύνθεσιν τῶν προηγουμένων κομματιῶν εἰς ἀρτίαν τεχνικὴν μορφήν. Ὅποιοι ἔχει ἀσχοληθῆ με παπυρικά ἀποσπάσματα καταλαβαίνει ἀμέσως τὰ προβλήματα ποὺ παρουσιάζονται ἀναφορικά με τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν ἀναγνώρισιν τῆς πατρότητος ἢ τὴν ἀνασύνθεσιν καὶ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ κειμένου καὶ ἐπὶ πλέον τὴν ἀκριβῆ χρονολόγησιν. Τὰ προβλήματα αὐτὰ ξεπέρασαν ἱκανοποιητικὰ οἱ συντάκται τῆς συλλογῆς. Ὅκτὼ πάπυροι (ἀριθ. 9, 20, 30, 31, 33, 34, 35) ἐκδίδονται ἐδῶ διὰ πρῶτην φοράν. Αὐτὴ ἡ editio princeps, ὅπως κάθε editio princeps, εἶναι εὐτυχὲς γεγονός. Ὅσο μικρὴ ἔκτασι καὶ ἂν ἔχη τὸ κείμενον, ὅσο παρημελημένος καὶ ἂν εἶναι ὁ σχολιασμὸς, ὅσας ἀτελείας, τελικά, καὶ ἂν φέρη, δίδει τὴν εὐκαιρίαν στὸν ἐπόμενον μελετητὴν νὰ χρησιμοποίησῃ τὸ νέο κείμενον ἐποικοδομητικὰ στοὺς τομεῖς ποὺ ἡ εἰδικότης του τοῦ ἐπιτρέπει. Ἀπὸ τοὺς παπύρους αὐτοὺς δύο (ἀριθ. 9, 35) περιέχουν ἀξιόλογα μέρη ἀπὸ τὰς ραψωδίας Β καὶ Α ἀντιστοιχῶς τῆς Ἰλιάδος, καὶ ἕνας ἄλλος (ἀριθ. 20) ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην (= Ἀββακούμ 3, 8—10). Ἡ πατρότης τῶν ὑπολοίπων δὲν ἔχει ἀναγνωρισθῆ. Ἡ ἔκδοσις ὁμῶς τῶν παπύρων αὐτῶν ἔδωκεν ἀφορμὴν στὸν J. Lenaerts νὰ ἐντοπίσῃ τὸ ὑπ' ἀριθ. 31 ἀπόσπασμα εὐρίσκων σωστὰ πῶς εἶναι ἀπὸ τὸ Συμπόσιον τοῦ Ξενοφῶντος (3, 9) εἰς ἕνα μικρὸ ἄρθρο του (βλ. *Chr. Ég.* 53, 1978, 131—2). Τὰ ὑπόλοιπα ἀποσπάσματα ἀναμένουν τὴν διαίθησιν καὶ σοφίαν τῶν φιλολόγων, διὰ νὰ τοὺς ἀποδοθῆ ἡ πατρότης. Τὸ θέμα βέβαια δὲν εἶναι ἀπλό· ἐδῶ ἡ παπυρολογία προσφέρει πολλὰς εὐκαιρίας στὸν ἐρευνητὴ ν' ἀσχοληθῆ με πρωτότυπα θέματα εἰς παρθένον ἔδαφος.

Ὅλοι οἱ πάπυροι τῆς συλλογῆς χρονολογοῦνται ἀπὸ τὸν 3ον π. Χ. αἰ. μέχρι τὸν 7ον μ. Χ. αἰ. Οἱ περισσότεροι ἀνάγονται στὸν 2ο αἰ. μ. Χ., ὅπως καὶ θὰ περίμενε κανεὶς. Πρόκειται διὰ τὴν περίοδον τῶν Ἀντωνίνων (96—192 μ. Χ.), περίοδον εἰρήνης (pax romana), ἀσφαλείας καὶ πλοῦτου τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, εἰς τὴν ὁποίαν ἐντάσσονται οἱ περισσότεροι φιλολογικοὶ πάπυροι.

